

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1919 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Norge avslutad konvention rörande flyttlapparnas rätt till renbetning.

Närvarande: herrar Åkerman, Gezelius, Alexanderson*, Rogberg, greve Spens, Fagerlin, Köhlin*, Edward Larson, Lindley, Hederstierna, Carlsson i Frosterud, Rehn, Leo, Carlson i Karlshamn, Svensson i Betingetorp och Johanson i Gäre.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 11 mars 1919 dagtecknad, till första lagutskottet hänvisad proposition, nr 201, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet samt med överlämnande av en den 5 februari 1919 mellan Sverige och Norge avslutad konvention angående flyttlapparnas rätt till renbetning jämte tillhörande kartbilagor, äskat riksdagens godkännande av samma konvention.

Beträffande innehållet i konventionen och de skäl, som ligga till grund för bestämmelserna i densamma, får utskottet hänvisa till propositionen jämte därvid bilagd konvention och fogat protokollsutdrag.

Den konvention, som genom förevarande proposition underställes riksdagens prövning, har utarbetats av särskilda för Sverige och Norge

Utskottet

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 9 saml. 1 avd. 20 häft. (Nr 22—23). 1

utsedda delegerade, vilka efter ingående utredningar enats om ett till grund för konventionen liggande förslag, som den 5 februari 1919 blivit genom regeringens befullmäktigade ombud undertecknat att såsom konvention gälla mellan Sverige och Norge under förutsättning av ratifikation senast fyra månader efter sistnämnda dag.

Den fråga, som genom förevarande konvention vunnit en lösning, har redan länge varit föremål för uppmärksamhet från svensk och norsk sida och föranlett upprepade förhandlingar mellan de båda rikena. I skrivelser, varmed bemälda delegerade överlämnat sitt förslag till konvention, hava de framlagt en redogörelse för renbetesfrågans utveckling och innehållet i nämnda, sedermera såsom konvention antagna förslag; och tillåter sig utskottet hänvisa till den av dem lämnade, i propositionen (sid. 2—10) intagna framställningen. Här må allenast i största korthet antydas följande.

De svenska och norska flyttlapparnas rätt att med sina renar överskrida gränsen mellan rikena grundas å den s. k. första kodicillen till gränstraktaten av den 7/18 oktober 1751. I § 10 av denna överenskommelse heter det nämligen, att alldenstund lapparna behöva bägge rikenas land, skall det efter gammal sedvana vara dem tillåtet att höst och vår flytta med sina renhjordar över gränsen in uti det andra riket och betjäna sig av land och vatten till underhåll av deras djur och dem själva. Genom konvention den 26 oktober 1905 angående flyttlapparnas rätt till renbete m. m. har i artikel 1 blivit fastslaget, att nämnda kodicill icke må av någotdera riket ensidigt uppsägas, utan hava bägge rikena, under åberopande av humanitära skäl, förpliktat sig att allt framgent tillåta, att vartdera rikets flyttlappar må, i den utsträckning, som av ålder ägt rum, åtnjuta de rättigheter i det andra riket, som omhandlas i kodicillen.

I fråga om lapparnas rättigheter och skyldigheter under uppehållet i främmande rike gäller kungl. förordningen den 6 juni 1883, som närmare reglerar rättsförhållandet mellan lapparna och de bofasta. Nämnda förordning antogs emellertid blott för en tid av femton år men har sedermera genom särskilda överenskommelser förlängts, så att den, ehuru med vissa ändringar, skall gälla till juli 1920, då kodicillen träder i kraft, därest ej ny överenskommelse därförinnan ingåtts.

Sedan svenska regeringen i början av år 1909 i anledning av uppkomna tvistigheter om tiden för de svenska lapparnas rätt till inflyttning i Norge begagnat sig av den Sverige enligt gällande konventionsbestämmelser tillkommande rättigheten att påkalla skiljedom i ämnet, hän-

sköts denna fråga till skiljedomstol. Redan innan skiljedomstolen avgivit slutligt utlåtande, hade emellertid av de båda regeringarna upptagits fråga om inledande av förhandlingar rörande ny, fullständig reglering av den svensk-norska renbetesfrågan, avsedd att vid utlöpande av 1883 års lagstiftning träda i dennas ställe. Dessa förhandlingar avslutades i december 1918, sedan enighet uppnåtts om nu föreliggande förslag till överenskommelse.

Konventionen innefattar tre huvudavdelningar, av vilka den första avdelningen behandlar svenska lappars rätt till renbetning i Norge och den andra avdelningen norska lappars rätt till renbetning i Sverige, medan den tredje avdelningen innehåller gemensamma bestämmelser för svensk renbetning i Norge och norsk renbetning i Sverige.

I den första avdelningen hava närmare bestämts de områden i Norge, till vilka de svenska lapparna skola äga rätt att inflytta med sina renar, samt dessa områdets indelning i renbetesdistrikt, det högsta antal renar, som för varje särskilt distrikt får inkomma, samt den tid av året, varunder nämnda renar få beta inom nämnda distrikt.

Vidare innehåller första avdelningen utförliga föreskrifter angående de svenska lapparnas rättsliga ställning i avseende å renbetningen i Norge, om lapparnas skyldighet att åtfölja sina renar, om renarnas bevakning, om renräkning, om rätt till jakt och fiske, om förbud mot uppförande å norskt område av byggnader och gärdar eller att hålla andra djur än renar och hundar samt, i vissa undantagsfall, getter. I fråga om lapparnas rätt till skogsfångst under vistelsen i Norge hava utarbetats detaljerade föreskrifter, som åsyfta att å ena sidan bereda erforderligt skydd mot missbruk av skogen, å andra sidan tillgodose lapparnas behov av bränsle och virke. Slutligen förutsättes i konventionen, att vissa åtgärder skola äga rum till underlättande av lapparnas flyttningar samt till förebyggande av renarnas skadegörelse.

Bland konventionens bestämmelser i andra avdelningen eller om norska lappars rätt till renbetning i Sverige märkas först och främst vissa bestämmelser om betesområden, renantal och betestid. I avseende å de norska lapparnas rättigheter och skyldigheter i Sverige har det ej ansetts nödigt att i konventionen upptaga lika utförliga bestämmelser som beträffande de svenska lapparnas rättsförhållanden under vistelsen i Norge. Man har härvidlag funnit det vara tillfyllest att i huvudsak hänvisa till de bestämmelser, som gälla eller komma att gälla för svenska lappar i avseende å deras renbetning. Vissa detaljbestämmelser rörande de norska

lapparna hava emellertid influtit, såsom om renräkning i vissa trakter, om anmälningar, samt om rätt till jakt och fiske.

Bland de i tredje avdelningen upptagna bestämmelser märkas föreskrifter om bofastas hundar, om tjänstemäns skyldigheter att övervaka konventionens iakttagande samt om den allmänna lagstiftningens tillämplighet å lappar under deras vistelse i främmande rike. Ett i denna avdelning behandlat ämne, som ej förut varit föremål för överenskommelse mellan rikena, är spørgsmålet om smittosamma sjukdomar bland renar. Konventionen innehåller åtskilliga stadganden, åsyftande att förebygga smittas spridande från det ena riket till det andra, i vilket avseende föreslås, att under vissa omständigheter förbud mot renars införande skall kunna utfärdas eller föreskrift meddelas om smittad renhjords isolering eller dess återförande till hemlandet. Ett annat viktigt spørsmål, som i denna del av konventionen upptagits till behandling, gäller förfarandet med renar från ettdera riket, som uppehålla sig i det andra å tid eller ort, då sådan renbetning ej enligt konventionen må äga rum. Gällande lagstiftning innehåller ej några bestämmelser härom, och saknaden av dylika har medfört väsentliga svårigheter och olägenheter. Slutligen innefattar konventionen bestämmelser om bötesstraff för åsidosättande av förpliktelser, som enligt densamma skulle åligga lappen eller andra, samt om åtal och verkställighet av straff.

Konventionen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1923, in- till vilken tid 1883 års lagstiftning skall gälla. Konventionen gäller för en tid av trettio år. Därest den ej uppsäges minst tre år före nämnda tids utgång, skall den gälla ytterligare tio år; och skall den allt framgent anses förlängd för en tidrymd av tio år, om den icke minst tre år före utgången av nästföregående tioårsperiod uppsagts. Då konventionen upphört att gälla, skola 1751 års kodicill och artikel 1 i 1905 års konvention åter träda i tillämpning.

Över delegerades förslag till konvention hava infortrade utlåtanden avgivits av länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, vilka samtliga tillstyrkt konventionens godkännande.

Med instämmande i det av föredragande departementschefen gjorda uttalandet, att den mellan Sverige och Norge avslutade konventionen synes innefatta en för riket antaglig lösning av en viktig och ömtålig fråga, får utskottet, som icke haft något att erinra mot de särskilda konventionsbestämmelserna, hemställa,

att riksdagen må för sin del godkänna ifråga-
varande med Norge avslutade konvention.

Stockholm den 28 april 1919.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.
